

Arnavutluk Yatırım Semineri ve Saha Ziyaretleri Raporu

27-28 Ocak 2017, İstanbul & Kocaeli

DEİK/Türkiye-Arnavutluk İş Konseyi tarafından, Arnavutluk Yatırım Destekleme Ajansı (AIDA)'nın işbirliği ile 27 Ocak 2017 tarihinde DEİK/River Plaza'da Arnavutluk Yatırım Semineri düzenlendi. Bahse konu semineri, Arnavutluk Cumhuriyeti Ekonomik Kalkınma, Turizm, Ticaret ve Girişimcilik Bakanı Milva Ekonomi ve Arnavutluk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Genti Gazheli onurlandırdı. Altyapı, enerji, madencilik, tekstil, turizm ve telekomünikasyon sektörlerinden yaklaşık 40 kadar firma temsilcisinin katılımıyla gerçekleştirilen seminerde, Arnavutluk'taki yatırım teşvikleri hakkında bilgi aktarıldı ve yatırım projeleri istişare edildi.

DEİK/Türkiye-Arnavutluk İş Konseyi Başkanı Mehmet Usta, Arnavutluk'un gelişmekte olan ekonomisinin, yeni yasal düzenlemeler ve teşviklerle yabancı yatırımcılar için önemli fırsatlar sunduğunu ifade etti. İş Konseyi Başkanı Mehmet Usta, iki ülke arasında vize uygulamasının olmamasının, yürürlükte olan serbest ticaret anlaşmaları sayesinde çevre pazarlara erişim imkânının, Arnavutluk pazarında bir Türk bankasının (BKT) varlığının ve Arnavutluk'taki başarılı Türk yatırımlarının olmasının, Arnavutluk ile ikili ekonomik ilişkilerde avantaj sağlayan unsurlardan olduğunu belirterek, Türk yatırımcılarını Arnavutluk'a davet etti.

Türkiye-Arnavutluk İş Konseyi Eş Başkanı Erion Çerekja, Arnavutluk'un çevre ülke pazarlarına erişim için bir yatırım merkezi olarak ele alınabileceğini, gelecekte AB'ye girmeyi planlayan Arnavutluk'taki mevcut yatırım fırsatlarının, Türk firmaları tarafından değerlendirilmesinin uzun vadede önemli kazançlar

yaratacağını belirtti.

Arnavutluk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Genti Gazheli, Türkiye ile Arnavutluk arasındaki ilişkilerin her daim istisnai bir nitelik taşıdığını, Türk firmalarının yaptıkları yatırımlar sayesinde, üretim ve istihdam bakımından Arnavutluk'u önemli ölçüde desteklediklerini ifade etti. Arnavutluk'ta mevcutta pek çok yatırım projesinin bulunduğunu ve bu projelerde Kamu-Özel-Ortaklığı (PPP) modelinin uygulanacağını belirten Büyükelçi Gazheli, Türk firmalarını Arnavutluk'a davet etti.

Arnavutluk Ekonomik Kalkınma, Turizm, Ticaret ve Girişimcilik Bakanı Milva Ekonomi, Türkiye ile Arnavutluk arasındaki ilişkilerin siyasi, ekonomik ve kültürel olmak üzere her alanda mükemmel bir seviyede olduğunun altını çizerek, Türkiye'de yaşayan Arnavut kökenli vatandaşların iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişiminde önemli bir rol oynadığını vurguladı. Türkiye'nin Arnavutluk'taki yabancı yatırımcılar arasında 4'üncü sırada yer aldığını, iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin ise artı değerlerde seyrettiğini belirten Bakan Ekonomi, Arnavutluk'un %3,4'lük artış oranıyla bölgedeki en yüksek büyümeyi gösteren ülke olduğunu belirtti. Bakan Ekonomi, ülke ekonomisinin iyileştirilmesi ve yabancı yatırımcıların yaşadıkları sorunlarının çözümü için, Arnavutluk'taki mevcut yabancı ticaret odaları ile (Alman Ticaret Odası, İtalya Ticaret Odası gibi) istişare halinde olduklarını belirtti.

Arnavutluk'un yüksek bir turizm potansiyeline sahip olduğu, geçen yıl ile karşılaştırıldığında ülkeye gelen turist sayısının %20 oranında arttığı belirtildi. Bu kapsamda, Arnavutluk'un kuzeyindeki Kukës ve güneyinde yer alan Saranda havaalanlarının yatırımlar bakımından değerlendirilebileceği kaydedildi. Kukës havaalanının modernizasyona ihtiyaç duyduğu, Saranda bölgesinin ise UNESCO tarafından koruma altına alınan bölgeleri ile yüksek bir turizm potansiyeline sahip olduğu dile getirildi. Arnavutluk'un yaklaşık 16 adet marina yapımına müsait bölgeye sahip olduğu vurgulandı. Otel yatırımları için fizibilite çalışmalarının ardından uygun inşaat alanlarının belirlenebileceği, Arnavutluk heyeti tarafından iletildi.

Arnavutluk'un enerji alanında, hidro, güneş ve rüzgâr enerjisi imkânlarına sahip olduğunun, hidro enerjide kapasitesinin %35'inden daha azını kullandığı belirtildi. Altyapı alanında, otoyol ve demiryolu yapım projelerinin olduğu iletildi. Kısaca;

-Altyapı Yatırımları- Karayolu: Karadağ sahili ile Yunanistan sahilini birleştiren yaklaşık 380 km'lik, **Mavi Koridor Hattı** yol yatırım projesi ve Üç Balkan başkenti, Tiran, Üsküp ve Sofya'yı hem birbirine hem de bu kentleri İtalyan sahiline bağlayan yaklaşık 236 km'lik **Doğu-Batı Koridor Hattı** yol yatırım projesi

- Altyapı Yatırımları- Demiryolu: Kuzeyde Karadağ, doğuda ise Makedonya ile bağlantıyı sağlayacak, 420 km'lik demiryolu yatırım projesi

Arnavutluk'un yeni stratejik yatırımlar kanunuyla, enerji ve madencilik, ulaştırma, turizm, tarım ve balıkçılık gibi sektörlerde ve ayrıca diğer stratejik yatırımlar (örn. üretim alanında-tekstil gibi) için yabancı yatırımcıya ayrıcalıklar sunduğu iletildi.¹ Tek durak ofis modelinin uygulanması sayesinde yabancı yatırımcıların, yatırımları ile ilgili olan tüm süreçleri sadece AIDA ile temasa geçerek tamamlayabilecekleri belirtildi. Ülkede 3 serbest bölgenin olduğu, bunların Spitalla, Vlora ve Skodra'da yer aldığı paylaşıldı. Söz konusu serbest bölgede bulunan TEDA'ların (Technical and Economic Development Areas) çok çeşitli mali ayrıcalık ve teşviklerle faaliyet gösterdiği belirtildi. TEDA'ların merkezi pazarlara, ulaşım ağlarına ve gerekli kaynaklara yakınlığı bakımından önemli bir coğrafi konuma sahip olduğu, bu nedenlerle oldukça önemli yatırım fırsatları içerdiği ifade edildi. Spitalla bölgesinde kurulması planlanan TEDA projesinin ayrıca bir yatırım fırsatı olarak değerlendirilebileceği iletildi.

Bakan Milva Ekonomi, düzenlenen etkinlik için DEİK'e ve katılımcılara teşekkürlerini sundu ve Türk firmalarını yatırımları için Arnavutluk'a davet etti. Türkiye-Arnavutluk İş Konseyi Başkanı ve aynı zamanda Arnavutluk'ta faaliyet gösteren BKT bankasının Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Usta, BKT olarak, Türk firmalarına Arnavutluk'taki yatırımları için finansman desteği

sunabileceklerini, özellikle PPP projeleri için bu fırsatın değerlendirilebileceğini ifade etti.

¹ Detaylar, iletilen sunum dosyasında yer almaktadır.

Yıldız Teknik Üniversitesi Teknopark Ziyareti

27 Ocak 2017, İstanbul

Arnavutluk heyetinin saha ziyaretleri kapsamında ilk ziyareti Yıldız Teknopark oldu. Ziyaret kapsamında yapılan toplantıya, Yıldız Teknik Üniversitesi Yönetim Kurulu Murahhas Üye Prof. Dr. Mesut Güner ve Dış İlişkiler Koordinatörü Burak Keskik katılım gösterdiler. Anılan toplantıda, Türkiye’deki teknoparkların yapısı ve teknopark mevzuatı ve Yıldız Teknopark hakkında bilgi iletildi.

Türkiye’de yaklaşık 50-55 civarında olan teknoparkların sayısının gitgide arttığı, yasal düzenlemeyle tüm teknoparkların gelir, kurumlar vergisi, KDV ve gümrük vergisinden muaf olduğu iletildi. Yıldız Teknopark’ın Türkiye’nin en büyük kuluçka merkezine sahip olduğu, 7000 kişiye yakın ar-ge personeline istihdam sağladığı ifade edildi.

Söz konusu ziyaret kapsamında, kuluçka ofisi ve prototip atölyesi ziyaret edildi. Teknopark’ın, Arnavutluk’un gelecek inovasyon planlamaları ve yatırımları bakımından önemli bir model olduğu Arnavutluk heyeti tarafından ifade edildi. Park sistemi yazılımı geliştiren, üç boyutlu yazıcı ile oyuncak üreten start-up firmaları ile Uyumsoft firmaları ziyaret edilerek, bu firmaların piyasaya sundukları ürünler hakkında bilgi alındı.

İkitelli Organize Sanayi Bölgesi Ziyareti

27 Ocak 2017, İstanbul

Arnavutluk heyetinin, Durres limanında bir organize sanayi bölgesi yatırımı planlaması nedeniyle, örnek projelerin değerlendirilmesi amacıyla, İkitelli Organize Sanayi Bölgesi ziyaret edildi. Ziyaret kapsamında İSKOBİR S.S. İkitelli Küçük Sanayi Siteleri Yapı Kooperatifleri Birliği (İSKOBİR) Yönetim Kurulu Başkanı Yusuf Akgün, Danışmanı Necati Başaran ve İSKOBİR'in uzman ekibi ile toplantı yapıldı. Yapılan toplantıda, Organize Sanayi Bölgelerinin yapısı, mevzuatı, ekonomiye olan etkileri ile İkitelli Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulumu ve mevcut düzeni hakkında bilgi aktarıldı.

İkitelli Organize Sanayi Bölgesi'nin, üretimi şehir merkezinin dışına taşıma amacıyla kurulduğu, ülkenin sanayileşmesinde ve ekonomik gelişiminde önemli katkılarının olduğu belirtildi. Bu çerçevede, İOSB'nin yıllık ihracat tutarının yaklaşık 7 milyar ABD doları olduğu ve üretilen ürünlerin %70 oranında Avrupa'ya ihraç edildiği ifade edildi.

İkitelli Organize Sanayi Bölgesi'nin (İOSB) 30 bin işyeri ile yaklaşık 350 bin kişiye istihdam sağladığı ve içerisinde, plastik, matbaa, döküm, metal, deri, tekstil, orman ürünleri gibi çok çeşitli sektörlerde üretim yapıldığı kaydedildi. İOSB'nin kooperatiflerde bulunan firmaların öz kaynakları ile kurulduğu, bünyesinde bulunan 37 farklı kooperatifin, sektörel ihtiyaçlarına göre kendi sistemlerini kurdukları aktarıldı.

İkitelli Organize Sanayi Bölgesi'nin sahip oldukları teknik bilgiyi yurtdışına taşıyarak, dış yatırımlara başladığı belirtildi. Bu kapsamda, Etiyopya'da 3500 hektarlık bir arazi üzerinde, içerisinde sosyal tesislerin de bulunduğu kapsamlı bir organize sanayi bölgesi yatırım projesi yapıldığı belirtildi ve bu projenin detayları heyet ile paylaşıldı. Projenin tamamlanmasıyla

sanayi bölgesinde 1 milyon kişiye istihdam sağlanabileceği iletildi. Benzer şekilde, İOSB'nin Kazakistan'da bir organize sanayi bölgesi kurulum projesi için MOU imzaladığı, Arnavutluk'ta da benzer projelerin hayata geçirilebileceği ifade edildi. Bakan Ekonomi, aktarılan bilgiler için teşekkürlerini sundu ve Arnavutluk'ta da organize sanayi bölgesi yatırımı için İOSB'nin know-how'ının oldukça faydalı olacağını belirterek, bahse konu yatırımın detaylarını istişare etmek üzere, İOSB yetkilileri ile temasta olacaklarını ilettiler.

Gebze Organize Sanayi Bölgesi (GOSB) Ziyareti

28 Ocak 2017, Kocaeli

Arnavutluk heyetinin organize sanayi bölgesi yatırımları için incelenecek ikinci model olarak, Gebze Organize Sanayi Bölgesi (GOSB) 28 Ocak 2017 tarihinde ziyaret edildi. Bahse konu ziyaret, DEİK/Türkiye-Arnavutluk İş Konseyi tarafından, Kocaeli Sanayi Odası'nın koordinasyonunda gerçekleştirildi. Ziyaret kapsamında, GOSB Yönetim Binasında yapılan toplantıya GOSB Yönetim Kurulu Başkanı Vahit Yıldırım, GOSB Bölge Müdürü Nil Sönmez, Teknik Bölge Müdür Yardımcısı Hülya Kaynak, Kocaeli Sanayi Odası Genel Sekreter Yardımcısı Egemen Mert ile GOSB ve Kocaeli Sanayi Odası'nın uzman ekibi katılım gösterdiler.

Bahse konu toplantıda, Türkiye'nin sanayisinin gelişiminde organize sanayi bölgelerinin (OSB) önemli katkılar sunduğu, mevcutta sağlanan 2,2 milyon istihdam ile Türkiye sanayisinin %60'ını OSB'lerin oluşturduğu dile getirildi. OSB'lerde tek durak ofis sistemi ile faaliyetlerin sürdürüldüğü, bu anlamda OSB'lerde yatırım yapmak isteyen firmaların, firma kurulum faaliyetleri için gerekli tüm işlemleri (elektrik, su vb.) OSB Müdürlüğü ile yapabileceği,

belediye ya da herhangi bir kamu kurumuna başvurmalarına gerek olmadığı vurgulandı. Bu sayede, OSB'lerin özellikle yabancı yatırımcılar için bir cazibe alanı haline geldiği ifade edildi.

1986 yılında kurulan GOSB'un Türkiye'de özgün bir model olduğu, bünyesinde bulunan firmaların %25'inin yabancı sermayeli firmalardan oluştuğu, yıllık ihracatının %6,5 milyar ABD doları olduğu ve bu sayı ile Türkiye'nin toplam ihracatının %4,5'unun GOSB tarafından sağlandığı, GOSB Yönetim Kurulu

Başkanı Vahit Yıldırım tarafından söylendi. Yıldırım, GOSB'un, kamudan destek alınmadan kendi katılımcılarının maddi desteğiyle hayata geçirildiğini ve T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlı olduklarını ifade ederek, GOSB'un mevcut know-how'ını dış ülkelere taşımak için faaliyete geçtiklerini belirtti. Yıldırım, bu kapsamda, Tataristan'ın Kazan şehrinde bir OSB yatırım projesine başladıklarını, ayrıca İtalya'da OSB yatırımı için temaslarının sürdüğünü, Arnavutluk'ta da benzer yatırım için detayların görüşülebileceğini ancak OSB kanunun, ülke mevzuatına adapte edilmesinin gerekli koşullardan biri olduğunu kaydetti.

Toplantıda devamla, Arnavutluk heyetine OSB kanunun detayları hakkında bilgi aktarıldı. Bakan Ekonomi, GOSB modelini oldukça etkileyici bulduklarını, benzer bir projenin Arnavutluk'ta hayata geçirilmesi için gerekli altyapı ve mevzuat alanındaki hususların değerlendirileceğini ifade ederek, gerçekleştirilen toplantı için teşekkürlerini sundu. GOSB Başkanı Yıldırım ise, toplantının ve devamındaki ziyaretin, iki ülke ticaret ve yatırımları için olumlu sonuçlar doğurmasını temenni etti.

Toplantının ardından Enka Civata firmasına ziyaret gerçekleştirildi. Enka Civata firmasının, 27 yıllık deneyimi ile ağırlıklı olarak otomotiv ve beyaz eşya alanındaki firmalara üretim gerçekleştirdiği (LG, Arçelik, Audi, Hyundai bunlardan bazılarıdır) belirtildi. Ziyaret sonrasında GOSB/Egro Restaurant'ta öğle çalışma yemeği düzenlendi.

Kocaeli Serbest Bölgesi (KOSBAŞ) Ziyareti

28 Ocak 2017, Kocaeli

Arnavutluk/Durres limanı yakınlarında bulunan arazinin serbest bölge olarak planlanması kapsamında, serbest bölge modeli olarak önemli bir örnek olması sebebiyle Kocaeli Serbest Bölgesi (KOSBAŞ), ziyaret edildi. Bahse konu ziyaret, DEİK/Türkiye-Arnavutluk İş Konseyi tarafından, Kocaeli Sanayi Odası'nın koordinasyonunda gerçekleştirildi. Ziyaret kapsamında, KOSBAŞ Genel Müdürü Ertuğrul Işıksoy, Kocaeli Sanayi Odası (KSO) Genel Sekreter Yardımcısı Egemen Mert, KOSBAŞ ve KSO uzman ekibiyle bir araya gelindi.

KOSBAŞ Genel Müdürü Ertuğrul Işıksoy tarafından KOSBAŞ üzerine bir sunum gerçekleştirildi. Yapılan sunumda, Türkiye'de 18 serbest bölgenin bulunduğu, serbest bölgelerin, yabancı yatırımcıyı çekmesi, ülke ihracatını artırması, teknoloji transferini sağlaması ve istihdamı artırması gibi avantajlar sağladığı belirtildi ve serbest bölge modelleri hakkında bilgi verildi.

KOSBAŞ'ın 2001 yılında kurulduğu, mevcutta firma kapasitesinin dolu olduğu belirtilerek, bölgenin cazibe alanı olmasının sebeplerine değinildi. Serbest bölgelerin en büyük faydasının vergi avantajı olduğu ifade edilerek, serbest bölgeye ithal edilen makine ve ürünlerin gümrük vergisine tabi tutulmadığı, üretici firmaların kurumlar vergisinden ve serbest bölgede faaliyet gösteren firmaların, gümrük vergisi, damga vergisi gibi vergilerden muaf olduğu ve bunun yanında diğer vergi muafiyetleri hakkında detaylı bilgi aktarıldı. Tek durak ofis sistemi ile firmaların, firma kurulum ve sonraki süreçlerde ihtiyaç duydukları hizmetlerin KOSBAŞ tarafından sağlandığı, ayrıca bir kamu kurumuna vb. başvurunun gerek olmadığı ifade edildi.

Bakan Ekonomi, Durres limanı yakınlarındaki arazi için, KOSBAŞ'ı bir model olarak gördüklerini söyleyerek söz konusu arazinin değerlendirilmesi için KOSBAŞ yetkililerini Arnavutluk'a davet etti ve bu ziyaretin en kısa zamanda gerçekleştirilmesinden memnuniyet duyacaklarını ifade etti.

KOSBAŞ'ta gerçekleştirilen toplantının ardından, Yachtley Gemi Yapım Sanayi firmasına ziyaret gerçekleştirildi.

